OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
EU-oikeus ja tietosuoja

Muistio

21.12.2022

Lainsäädäntöneuvos Virpi Koivu

Hallintovaliokunta 11.1.2023 klo 12.15; HE 253/2022 vp

Hallituksen esityksellä ehdotetaan muutettavaksi yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain 6 §:ää. Ehdotetulla lainmuutoksella pannaan täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2022/211, jolla muutetaan yhteisistä tutkintaryhmistä 13 päivänä kesäkuuta 2002 tehtyä neuvoston puitepäätöstä 2002/465/YOS (JIT-puitepäätös). Direktiivillä muutetaan JIT-puitepäätöksen 1 artiklan 10 kohtaa sen mukauttamiseksi henkilötietojen suojaa koskeviin unionin sääntöihin. Direktiivi ei sisällä kansallista liikkumavaraa, joten yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain 6 §:ää on tarpeen muuttaa 1 artiklan 10 kohtaa vastaavasti. Jäsenvaltioiden on saatettava JIT-puitepäätöksen muuttamista koskevan direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 11.3.2023. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.3.2023.

Yhteisillä tutkintaryhmillä tarkoitetaan toimivaltaisen esitutkintaviranomaisen ja toisen EU:n jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen välisellä sopimuksella perustettua tutkintaryhmää rikoksen esitutkinnan toimittamiseksi. Ennen sopimuksen tekemistä esitutkintaviranomainen ilmoittaa syyttäjälle tai Eurojustin Suomen kansalliselle jäsenelle aikomuksesta perustaa tutkintaryhmä. Yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain 6 §:ssä säädetään käyttörajoituksista, jotka koskevat sellaisia tietoja, joita on saatu yhteisen tutkintaryhmän toiminnassa ja jotka muutoin eivät olisi Suomen viranomaisten tiedossa. Tiedot voivat sisältää myös henkilötietoja, mitä ei ole nimenomaisesti huomioitu lain voimassa olevissa säännöksissä.

JIT-puitepäätöksen muuttamisen taustalla on Euroopan komission 24.6.2020 julkaisema tiedonanto, ”Toimet aiemman kolmannen pilarin säännöstön yhdenmukaistamiseksi tietosuojasääntöjen kanssa” (jäljempänä tiedonanto). Tiedonannossa luetellaan kymmenen säädöstä, jotka on komission arvion mukaan tarpeen yhdenmukaistaa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/680 (rikosasioiden tietosuojadirektiivi) kanssa. JIT-puitepäätöksen lisäksi luetteloon sisältyy myös rikosasioita koskevasta eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä 3 päivänä huhtikuuta 2014 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/41/EU (EIO-direktiivi). EIO-direktiivin muuttamista koskeva direktiivi on hyväksytty

samanaikaisesti JIT-puitepäätöksen muutosten kanssa. EIO-direktiivin 20 artiklan kumoaminen ei edellytä Suomen lainsäädännön muuttamista.

Yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain 6 §:n muutos koskisi pelkästään niitä tilanteita, joissa käsiteltävät tiedot sisältävät henkilötietoja. Lakiin ehdotettavan lisäyksen mukaan käsiteltäessä henkilötietoja muuhun kuin alkuperäiseen käyttötarkoitukseen olisi aina noudatettava rikosasioiden tietosuojalain 5 §:n 1 ja 2 momenttia sekä henkilötietojen luovutuksen tai siirron yhteydessä myös 10 §:n 1 momenttia. Rikosasioiden tietosuojalaki edellyttää, että myöhemmän muun käsittelytarkoituksen on oltava yhteensopiva alkuperäisen käsittelytarkoituksen kanssa. Käyttötarkoitussidonnaisuuden vaatimuksesta voidaan poiketa vain, jos asiasta säädetään erikseen laissa. Henkilötietoja luovutettaessa tai siirrettäessä olisi lisäksi tarvittaessa informoitava henkilötietojen vastaanottajaa niiden käsittelyä koskevista erityisistä edellytyksistä. Yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain 6 §:n uudella momentilla ei olisi vaikutusta laajemmin tietojen käsittelyyn eikä sillä arvioida olevan vaikutuksia käytännössä esimerkiksi syyttäjien tai poliisin operatiiviseen tiedonvaihtoon.

Ehdotettu lainmuutos vaikuttaisi myönteisesti henkilötietojen suojan ja yksityiselämän suojan toteutumiseen silloin, kun kyse on henkilötietojen käsittelystä muuhun kuin niiden alkuperäiseen keräämistarkoitukseen, sekä tiedonluovutusten yhteydessä. Lain säännökset myös täyttäisivät paremmin henkilötietojen käsittelyn läpinäkyvyyttä koskevan vaatimuksen ja lisäisivät oikeusvarmuutta sekä lain soveltajien että rekisteröityjen kannalta.

(Hallituksen esityksen sivulla 7, kohdassa 4.1 on painovirhe. Tekstissä tulisi lukea 10 artiklan sijasta 1 artikla.)